చదువు

సునంద (మా బుచ్చికక్క కూతురు) రెండ్రోజులు మా ఇంట్లోగడిపి వెళ్లింది. చిన్నప్పుడు కలిసి పెరగడాన అది మా ఇంటికి రావడం మాకెంతో ఇష్టం. రెండ్రోజులు అయ్యాక అది వెళ్లిపోవడం మరీ ఇష్టం! క్షణం విశ్రాంతి లేకుండా చేసేస్తుంది. మనుషులు తట్టుకోలేరు దాని చపలత్వమూ, అల్లరీనీ. దానికి అన్నలు లేరేమో నేనే అన్నహోదాలో దానికి అన్ని అచ్చట్లూ ముచ్చట్లూ తీరుస్తున్నాను. కొంచెం ఖర్చు కష్టమైనా మా ఆవిడ పట్టుపట్టి ఏడాదికి రెండుసార్లు చీర పెట్టడం వగైరా లాంఛనాలన్నీ చేయిస్తుంది. నేను ఈరోజుల్లో ఈ పిచ్చి ఆచారాలూ, మర్యాదలూ ఎందుకు వసంతా, నీది మరీ పురాణ యుగం అంటే మా ఆవిడ పురాణమో చాదస్తమో, అన్నల సొమ్ము తిపి ఆడదానికి వుంటుందండీ... మీకర్థంకాదు అనేస్తుంది. నేను అప్పో సొప్పో చేసి అన్నీ ఆవిడ చెప్పినట్లు చేస్తాను.

సునందకి నేనంటే వెర్రి ఆపేక్ష. వసంత ఎస్సెల్సీ వరకే చదివిందనీ, నాకు తగ్గభార్య కాదనీ పెళ్లున అనేసింది నిన్న. నాకు రెండు డిగ్రీలు, ఒక ఇండియన్ డాక్టరేటు, ఒక ఫారిన్ డాక్టరేట్ వున్న మాట నిజమే. వసంతకి డిగ్రీలు లేవని నేనేనాడు బాధపడలేదు. డిగ్రీలు వృత్తి కోసం. అవి ఎలా బతకాలో చెప్పవు. బ్రతుకు చదువు రీసెర్చి వేరు. అది కాలేజీల్లో చెయ్యరూ.. చెప్పరూ. కాని, సునంద కూడా డిగ్రీలతో మనుషులకి ఏదో కొత్త తెలివి వస్తుందను కుంటుంది. అందుకే అది పెళ్ళై ఇద్దరు పిల్లల్ని కనికూడా ఎమ్మే పరీక్షకి చదువుతూ మొగుడ్ని నానా బాధా పెడుతోంది. (సూర్యారావుకి ఇష్టం లేదు కనుక బాధ)

నిన్నరాత్రి నేనూ సునందా భోజనాలు చేసి వీధి గదిలో సోఫాల్లో కాళ్లు జాపుకుని కూర్చుని పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుతున్నాం. వసంత వంటింట్లో భోజనం చేస్తోంది. సునంద, వసంత సాయంత్రమే తెప్పించి ఫ్రిజ్ లో వుంచిన కిళ్లీ నములుతూ- అన్నా నువ్వెంతో గొప్ప వాడివి అని దండకం చదివింది. నాకు ఈ పొగడ్తలు కొత్తకాదు. అంచేత రేపటి క్లాసు కోసం రాసిన నోట్సు తిరగేస్తూ దాని మాటలు వింటున్నాను. అలా పది నిమిషాలు మాట్లాడేకా నేను వింటంలేదేమోనని అనుమానం వచ్చి అలిగింది సునంద. "నువ్వేమీ నా మాటలు వింటంలేదన్నా. నీ కంటే ఒదినే మంచి. నీకు గొప్ప డిగ్రీలున్నాయనీ, నేనింకా ఎమ్మే పూర్తి చేయ లేదనీ నీకు గొప్పబడాయి" అనేసరికి ఉలిక్కిపడి లేచి నవ్వాను నేను. "అన్నీ వింటున్నా తల్లీ. నువ్వు

గొంతుకలో మైక్ తో పుట్టావు. నీ మాటలు ఎలా తప్పించుకుంటాననుకున్నావు" అని నేనంటే అదీ వవ్వేసింది.

సానునయంగా "అది కాదన్నయ్యా. నువ్వింత గొప్ప చదువులు చదివావుగా. ఒదిన కూడా చదువుకుని వుంటే ఎంత బాగుండేది. అదొక్కటే అన్నయ్యా."... అంది సునంద.. ఒక్క క్షణం నాకు మతిపోయింది.

మనుషులు ఆలోచించరు. ఎంతో ఆలోచించి, ఎన్నో అసాధ్యాలు సాధించాక నాకే నమ్మకం కుదిరింది. నా పెళ్లాం చదువుకోకపోవడం వల్ల నేనేదో బాధపడుతున్నానని అనుకుంది సునంద. శాస్త్రీయ దృక్పథం వున్నవాళ్ళు ఆ అనుకోడాన్నే పరమసత్యంగా భావించరు. ఆ 'అనుకోడం' ఆధారంగా విషయ సేకరణ చేస్తారు. ఆ విషయ సేకరణలో మొట్టమొదట చేయాల్సింది నేను తమ అనుకున్నట్లుగా బాధపడుతున్నానా లేదా అని అడిగి కనుక్కోవడం, ఆ పని కూడా ఎప్పుడూ చెయ్యలేదు సునంద. అంత చనువు నాతో వుంది కదా, అడిగిందా నన్ను? ఉహు. సునందే కాదు. దాదాపు అందరూ అంతే. అదే కాబోలు అహం భావం అంటే. అలాంటి అనుకోడాల్నే ఖచ్చితమైన సూత్రాలుగా అందరికీ అందిస్తారు. పెద్ద వాళ్ళు పిల్లలకీ, మేస్టర్లు విద్యార్థులకీ, మొగుళ్లు పెళ్లాలు ఒకరొకరికీ, మత గురువులు తమను నమ్మిన వాళ్లకి, హేతువాదులు తమని నమ్మని వాళ్లకి ఇలా బోధ చేస్తూ వుంటారు. విన్న వాళ్ల ఖర్మ వాటిని సీరియస్‌గా తీసుకుంటే...

అంచేత నేను సునంద అనుకోని జోక్‌ని జోక్‌గానే తీసుకున్నాను. సరిగ్గా అదే సమయంలో మా దగ్గరికి రాబోతున్న వసంత గిరుక్కున తిరిగి వెనక్కి వెళ్లి పోవడం కూడా నా కంటబడింది. వసంత అలా వెళ్లిపోవడం సునంద కోసమే. సునంద వసంత అక్కడ లేదనే ధైర్యంతోనే కదా అలా మాట్లాడింది. తన మాటలు వసంత వినదని తెలిసి ఆ పిల్ల ఖంగారు పడి సిగ్గుతో కృంగిపోవడం ఇష్టం లేకనే మా ఆవిడ అలా నేర్పుగా ఆ ఇబ్బంది రాకుండా చేసింది.

సునంద మర్నాడు వెళ్లిపోతుంది. కనుక మేం రాత్రి ఒంటిగంటదాకా బాతాఖానీ వేశాం. సునంద తన మొగుడి గురించీ, అత్తమామలు, ఆడబడుచుల గురించీ అనేక చాడీలు చెప్పింది. నేను ఎటూ చెప్పకుండా అది చిన్నబుచ్చుకోకుండా వుండేందుకు మధ్య మధ్య అర్థం లేని రిమార్కులు ఏవో చేస్తూ విన్నాను. మన బాధలు ఎవరితోనైనా చెప్పుకుంటే కొంత ఊరట వస్తుంది. ఎటొచ్చీ అవతలి వాళ్లు ఆ భావాల కానుకని భద్రంగా దాచుకుంటే మన శనిని వాళ్లకి పులిమినట్లవుతుంది. (అందుకే రోగుల భావాన్ని తలకెక్కించుకున్న ఫలితంగా అమెరికాలో ఆత్మహత్యలూ, తాగుడూ మామూలు జనంలో కంటే మానసిక వైద్యుల్లోనే ఎక్కువట). దానికి అర్థం అయ్యేలా చెప్పడం నా వల్ల అయ్యేపనికాదు. ఈ తప్పు చెయ్యకూడదు. ఆ తప్పు చేయకూడదు అని నీతులు చెప్పి తప్పుల్ని తప్పించుకునే అవగాహనా, శక్తీ ఇవ్వకపోడం క్రూరం. ఆపనే ఇన్ని శతాబ్దాలుగా మతమూ సంస్కర్తలూ చేసి చేసి మానవజాతిని హింస పెట్టారు. సునందని సంస్కరించే బాధ్యత (అదీ అవసరం అని అతను అనుకుంటే) దాని భర్తది. ఇంకెవరూ ఆపని చెయ్యలేరు.

సునందకి పిల్లల గదిలో గుడ్ నైట్ చెప్పి మా పడగ్గదిలోకి వెళ్లేసరికి వసంత పడక్కుర్చీలో కూర్చుని ఇర్వింగ్ వాలస్ నవల "ఛాప్‌మన్ రిపోర్టు" చదువుతోంది. నిద్ర వస్తున్నా ఆపుకుంటూ... ఇర్వింగ్ వాలెస్ అంటే ఆమెకి మహా పిచ్చి. నాకంటే వాలెస్ అంటేనే ఎక్కువ ప్రేమ నీకు అని ఉడికిస్తుంటాను ఆమెని.

నన్ను చూసి పుస్తకం పక్కన పెట్టి చేతులు చాచింది వసంత. పక్క కుర్చీ ముందు కూర్చున్నాను. నాతల తన ఒళ్లోకి లాక్కుని తల, మెడ నిమురుతూ బద్ధకంగా "బుజ్జాయి, ఇంతసేపు నిద్ర చెడగొట్టుకుంటే ఎలాగయ్యా. రేపు పొద్దునే స్టూడెంట్లకి స్పెషల్ క్లాస్ పెట్టానన్నావు కూడాను" అంది. నేను రెండు క్షణాలు అలా నిద్రపోయి, లేచి నిలబడి ఆమెను లేవదీశాను. కావలించుకునే మంచంమీదకు తీసుకెళ్లాను, పడుకున్నాం. క్షణంలో ఒళ్లు తెలీని నిద్ర పట్టేసింది.

ఆ మర్నాడు సునందను స్కూటర్ మీద తీసుకెళ్లి బస్టాండ్‌లో వదిలేసి కాలేజీకి వెళ్లిపోయాను.

సాయంత్రం నేను ఇంటికొచ్చాక యోగాసనాలూ టి.ఎం. కలిసి చేసి టిఫిన్ తిని నేనూ వసంతా పిల్లలూ బీచ్ కెళ్లాం. పిల్లలు కెరటాలతో దాగుడు మూతలాడుతున్నారు. నేనూ వసంతా చూస్తూ ఇసకలో కూర్చున్నాం.

"నేను బియ్యే ప్రైవేట్‌గా చదువుతా". సన్నగా అంది వసంత.

నిన్న సునంద అన్నమాటల ఎఫెక్ట్! సాభిప్రాయంగా వసంత కళ్లలోకి చూశాను. తనభావం నాకు తెలుసని తనకి తెలుసని నాకు తెలిసిందని తెలిసి సిగ్గుతో వసంత మొహం ఎర్రగా కందిపోయింది. పెళ్లామైనా సరే బీచ్‌లో ముద్దెట్టుకోకూడదు. కనుక ఎలాగో ఈతీవ్రవాంఛని అణిచిపెట్టి వసంత వాలిన కళ్లని చూసి తృప్తిపడుతూ "వున్న డిగ్రీలు చాలవా డాక్టరుగారికి" అన్నాను.

వసంతకి ఎస్సెల్సీ అవగానే పెళ్ళయ్యింది. పెళ్లి కావడం ఆడపిల్లలకి మరో జీవితంలోకి అడుగుపెట్టడం కనుక మొగుడు "ఇంటర్మీడియట్" అయ్యాడు. ఆమెకి మా పెద్దబ్బాయి పుట్టడం బియ్యే డిగ్రీ! రెండోవాడు పుట్టడం తో పి.జి; మూడో వాడితో డాక్టరేట్ వచ్చింది! చదువు ఆపేసింది అక్కడికి.

"మీ చెల్లాయి బాధపడుతోంది, నేను మీకు తగ్గదాన్ని కాననీ, నాకు డిగ్రీలుంటే బాగుండేదనీ-"

"కాలేజీ డిగ్రీలు వుండడంలో నష్టంలేదు. నువ్వు ఉద్యోగం చేస్తావా? ఉద్యోగాలు కావాలంటే డిగ్రీ తెచ్చుకో!"

"మీరు మరీ వేళాకోళం! సురేష్, రామసీతా కలిసి కాలేజీలో చదువుకున్నారు. కలిసి ఉద్యోగం చేస్తున్నారు. అందుకే వాళ్లది ఆదర్శ దాంపత్యం అయ్యింది. చిలకా గోరింకల్లా ఉన్నారని మీ చెల్లాయి చెప్పింది. ఆవిడే కాదు మీ చుట్టాల్లో అందరూ అదేమాట. అంత ముచ్చటైన జంట ఎక్కడా వుండదని సునంద వున్న రెండ్రోజుల్లోనూ పదిసార్లయినా

చెప్పింది." "అవును నాతోనూ చెప్పింది-వాళ్లు చిలకాగోరింకల్లా వున్నారని. వాళ్లు ఒకేచదువు, ఒకే భావాలు, ఒకే ఉద్యోగం, ఒకే అభిరుచులు వున్న వాళ్లని. అయితే చిలకా చిలకా కాని గోరింకా గోరింకా గోరింకా కాని అవుతారు తప్ప చిలకా గోరింకా ఎలా అవుతారని నేనంటే "నీ కర్థం కాదంది" సునంద. "దానికి వాళ్లంటే హీరో వర్‌షిప్" అన్నాను.

సురేష్ మా పెద్దక్క కొడుకు. చిన్నప్పుడు వాడికి పుస్తకాల పురుగు అనే పేరుండేది. పెద్దయ్యాక పురుగు అనడం బాగుండదని పుస్తకాల పులి అనేవారు. ఎమ్మే క్లాసులో వాడూ రామసీతా ఒకరి ప్రతిభ ఒకరు గుర్తించుకున్నారు. వాడు "బెర్ట్రాండ్"-అంటే ఆమె "రస్సెల్" అనేది. వాడు "డయలెక్టికల్" అంటే ఆమె "మెటీరియలిజం" అనేది. వాడు "అభ్యుదయ" అంటే ఆమె "భావాలు" అనేది. వాడు "సామాజిక" అంటే ఆమె "స్పృహ" అనేది. అలా ఇద్దరి అభిరుచులూ, అంతస్థులూ ఒకటేనని తేలిపోవడంతో పెళ్లికూడా జరిగిపోయింది. వాళ్లకి ఇద్దరికీ ఒకే బ్యాంక్‌లో ఉద్యోగం వచ్చింది. ఇద్దరు పిల్లలు ఇప్పుడు.

వాళ్ల పెళ్లయిన కొత్తలో ఓసారి ఆహ్వానం లేకుండా వాళ్లింటికి వెళ్లాను నేను. ఆ ఊళ్లో నా పర్సుకి సరిపోయిన మంచిహొటల్ లేక వాళ్లింటికే వెళ్లాను. నేను వెళ్లేసరికి రాత్రి ఎనిమిది అయ్యింది. డైనింగ్ టేబుల్ దగ్గర కూర్చుని భోజనం వడ్డించి వున్నది తినకుండా ఇద్దరూ ఏదో తీవ్రంగా వాదిస్తున్నారు. నన్ను ఆప్యాయంగా ఆహ్వానించారు ఇద్దరూ. ఓ నిముషం కుశలప్రశ్నలు అయ్యాక మళ్లీ వాదన కొనసాగించారు.

వాళ్ల వాదన చూస్తే నాకు ముచ్చటేసింది. వాళ్లమాటలు చైనీస్ ఛాంపియన్స్ కొడుతున్న పింగ్ పాంగ్ బంతిలా ఇటూ అటూ ఎగురుకుంటూ రావడం చూస్తే నాకు వాళ్ల పరిజ్ఞానం ఎంత ఎక్కువో తెలిసింది. రష్యా చైనాల దెబ్బలాట గురించి అస్సలు చర్చ. అది ఇండియా విదేశాంగ విధానాన్ని దాటి, అరబ్ దేశాల స్త్రీల సమస్యల్ని తడిమి, ఫ్రాన్స్ న్యూక్లియర్ నైపుణ్యాన్ని ఛేదించి, అమెరికాలో యువతరం అశాంతి దగ్గర వాలింది. మధ్యలో వాళ్లిద్దరూ నేను జడ్జినీ, తాము లాయర్లు అన్నట్లు కొంచెం నా తీర్పు కోసం ఆగినట్టు నటించారు. మళ్లీ రెండో రౌండ్. రష్యా చైనాల దెబ్బలాట గురించే. ఈసారి హిందూ మతంలో మూఢనమ్మకాలూ, క్రైస్తవ మతంలో వున్న మూడు వందల శాఖలూ, కాశీలో శవాలగతీ, హిందూ మహాసముద్రంలో చేపల పెంపకం, ద్రవ్యోల్బణం, డాలర్ పతనం, స్మగ్లింగ్ ఇలా సాగింది.

అలా రాత్రి పదకొండు అయ్యింది. వాళ్ల భోజనం మొదలు పెట్టలేదింకా. నేను రైలు దిగి వస్తూ దారిలో హొటల్‌లో భోజనం చేశాను కనుక సరిపోయింది! వాళ్ల తమ భోజనమే మరిచిపోయిన వాళ్లు నాసంగతి ఎలా కనుక్కుంటారు? సురేష్‌కి నేనంటే చాలా ఇష్టం. గౌరవం చిన్నప్పటినుంచీ, కానీ రష్యా చైనాల వైరం ముందు ఇవన్నీ ఎంత!

నేను ఎక్కణ్ణుంచో ఓ మడత మంచం మోసుకెళ్లి వరండాలోకి పట్టుకెళ్లాను. అక్కడ కటిక నేలమీద పడి నిద్రపోతున్న సురేష్ పిల్లలిద్దర్నీ చూసి నా హృదయంలో ఏదో కలుక్కుమంది. ఇద్దర్నీ భుజాల మీద పడుకోబెట్టుకుని లోపలికి తెచ్చాను. అరే మీకెందుకండీ శ్రమ

అంటూ రామసీత వచ్చి వాళ్లల్లో ఒకర్ని తనెత్తుకుని తీసుకెళ్లింది. పిల్లల్ని పడుకోబెట్టాక సురేష్ రామసీతా వడ్డించుకుని తిండిలో మూడు వంతులు వుంచేసి ఏదోతిని చేతులు కడుక్కున్నారు.

ఆ మర్నాడు వాళ్ల ఆతిథ్యం స్వీకరించాను నేను. వాళ్లు ప్రపంచంలో అన్నీ చర్చిస్తారు. అది ప్లస్ పాయింట్ కాని–చాటున ఎవర్నీ నిందించకూడదని ఊరుకుంటున్నాను. వాళ్ల జీవిత పద్ధతి నాకు నచ్చలేదు. ఇల్లంటే డిబేటింగ్ సొసైటీ కాదుగా. ఆ తర్వాత నేను వాళ్ల ఊరు వెళ్లినా వాళ్లింట్లో ఎప్పుడూ దిగలేదు. వాళ్లు రెండు మూడుసార్లు మాఇంటికి వచ్చినప్పుడు ఎంతో సరదాగా గడిపాం. వాళ్ల అయిదు నిముషాలు మాట్లాడితే చాలు డజను జీవిత సమస్యలు అందులో దొర్లుతాయి. అలా స్ఫురించిన విషయాల మీద నేను పది కథలు రాసుకున్నాను. వాళ్లిద్దరూ కూడా ఎప్పట్నించో కథలు వ్రాయాలనుకుంటున్నారట. కానీ వీలుపడటం లేదుట.

అయిదేళ్ల తర్వాత, ఎమ్మే రెండుసార్లు తప్పి మళ్లీ పరీక్షలకి వచ్చింది సునంద. ఓరోజున రాత్రి టీ ఎంత తాగినా నిద్రరాక అటూఇటూ తిరుగుతూ "అన్నా! భూషయ్య తాత ఎంత దుర్మార్గుడో చూశావా" అంది.

"ఏం చేశాడే?" అన్నాను నవ్వుతూ. మా చుట్టాల్లో భూషయ్యతాత అందర్లోకి పైకొచ్చినవాడు. లక్షలు గడించాడు వ్యాపారంలో. అరవై ఏళ్లు నిండగానే షష్టిపూర్తి అన్నారు. గొప్పగా ఏర్పాట్లు చేశారు. తీరా ఆరోజు వచ్చేసరికి ఆయన కనపడలేదు. ఇది జరిగి పదేళ్లయ్యింది. ఈమధ్య ఆయన కొడుకుల దగ్గరికి వచ్చాడని తెలిసింది. ఇన్నాళ్లూ హిమాలయాల్లో తపస్సు చేసి కొన్ని సిద్ధులు కూడా పొందాడట.

"భూషయ్యతాత ఆస్తి వ్యవహారాలు ఆయన ఫ్రెండ్ చేతిలో పెట్టి వెళ్లాడా! ఉన్న ఆస్తి రెట్టింపయిందట పదేళ్లలోను. ముప్ఫై లక్షలు. అందులో ఓ లక్ష మన సురేష్‌కి ఇస్తానన్నాట్ట. మిగతాదంతా తన కొడుకులకీ కూతుళ్లకీనట. మనం ఎవరం కనపడలేదు ఆయనగారికి. సురేష్ ఒకడే గారాలకూచి అయ్యాడు. సురేష్ నాన్నగారు భూషయ్యతాత దగ్గర అప్పుపుచ్చుకుని ఎగేసిన పెద్దమనిషి కదా. అయినా సురేషే దగ్గరయ్యాడు! అలాగే వుంటుంది జీవితం" అని వాపోయింది సునంద.

"సురేష్ రామసీతల ఆదర్శ దాంపత్యాన్ని చూసి మురిపెంతో ఇచ్చాడేమోనే" అన్నాను నవ్వుతూ.

"అదీ నిజమేనేమో అన్నయ్యా! వాళ్లని చూస్తే ముచ్చటేస్తుంది. ఈమధ్య వాళ్లని చూశావా నువ్వు?"

"లేదే"

"ఈమధ్య వాళ్లు కొంచెం మారారు. ఎప్పుడూ పుస్తకాలలో విషయాలే మాట్లాడ్డం మానేసి, వాస్తవ ప్రపంచంలోకి వచ్చారు".

"మంచిదే. చదివీ చదివీ విసుగేసి వుంటుంది. ఇప్పుడేం చేస్తున్నారు"

"సమాజంలో కుళ్లని బయట పెడుతున్నారు"

"అంటే"

"చుట్టాల్లోనూ, ఫ్రెండ్స్‌లోనూ, పై వాళ్లలోను వున్న లోపాల్ని ఎత్తి చూపుతున్నారు. నేను మొన్న వెళ్లినప్పుడు రాజ్యం అత్తయ్య కొడుక్కు కట్నం తీసుకున్న విషయం తెలిసి ఎలా కడిగేశారో తెలుసా ఇద్దరూ! ఇద్దరిదీ ఒకటే మాటా ఒకే బాటా అన్నయ్యా! అలాగే వసంత వదిన అంత ఖాళీ పీలువున్నా చదువుకోలేదని అన్నారు. నీకు ఉత్తరం రాస్తామన్నారు."

"ఓహో! సంఘ సంస్కరణలోకి దిగారన్నమాట. మంచిదే" నవ్వాను.

"నీకు అన్నీ జోకుల్లాగే వుంటాయి. నేను చూడు ఎన్ని గొడవలున్నా ఎంత కష్టపడి ఎమ్మే చదువుతున్నానో."

"నిజమే. అయిదేళ్లు చదివినా పూర్తవడంలేదు కష్టమే."

సునంద కొంచెం అవమానం ఫీలయి ఓ నిమిషం ఏమీ మాట్లాడలేదు. "ఎంతకష్టమో నీకేం తెలుసు. మావారు ఏమీ హెల్ప్ చెయ్యరు."

"సురేష్ రామసీతా ఈ విషయం ఎత్తలేదా?

"మా వారికి ఉత్తరం రాస్తామన్నారు"

"వెరీగుడ్! వాళ్ల పిల్లలేం చదువుతున్నారు."

"బాబు ఏడవ తరగతి పరీక్ష ఫేలయ్యాడు. పాప నాలుగో క్లాసు. అన్నట్లు సురేష్ సమగ్ర అభ్యుదయ విద్యావిధానం అని పుస్తకం రాస్తాట్ట అన్నయ్య. ఇప్పటి విద్యావిధానం బూజుపట్టిన వలసదారీ విధానాలకు అనువుగా వుందనీ, ఇది మారాలనీ రాస్తాట్ట."

"ఇంకా రాయలేదా? అలాంటి పుస్తకం రాస్తానని మూడేళ్ల క్రితం సుబ్బలక్ష్మి పెళ్ళిలో నాకు చెప్పాడే" "టైం వుండదన్నయ్యా ... లక్ష పనులు వాళ్లకి" అని. పరీక్షకని మళ్లీ పుస్తకం తీసి చదవసాగింది సునంద.

తర్వాత ఆర్నెల్లకి కాబోలు రామసీత మొగుణ్నీ పిల్లల్నీ వదిలేసి పుట్టింటికి వెళ్లి పోయింది. విడాకులు తప్పవేమోనంటూ నాకు ఉత్తరం వ్రాశాడు సురేష్.

మళ్లీ ఎమ్మే పరీక్షలు రాయడానికి వచ్చింది సునంద. వస్తూనే నన్ను కావలించుకుని ఏడవటం మొదలెట్టింది. ఏమిటోనని కంగారుపడి వచ్చిన వసంతని కూడా కావలించుకుని ఏడవసాగింది సునంద. దాన్ని ఎలాగో ఊరుకోబెట్టాం.

"ఏమిటి. ఏమైంది. నీ పరీక్ష గురించేనా దిగులు? అందరికీ చెప్పి మార్కులు వేయిస్తాలే" అన్నాను.

"అది కాదన్నయ్యా సురేష్ ..."

"నేను విన్నాను. అసలేం జరిగింది."

"భూషణం తాతయ్య వాళ్లింటికి వెళ్లాడు కదా క్రితం మేలో. అప్పుడే నన్నమాట లక్ష రూపాయలు వాళ్లకిస్తానన్నది. కాని ఓ షరతు పెట్టాడట. సురేష్ కానీ, రామసీత గానీ కలిసి గానీ, విడిగా కానీ ఎవర్నీ విమర్శించకూడదని, తమ ఎదుట లేనప్పుడు పై వాళ్ల వ్యవహారాన్ని చర్చించ కూడదని. ఎంత శత్రువులైనా సరే చాటునుంచి నిందించకూడదని. తనకి దివ్యదృష్టి వున్నద ని వాళ్ల రూల్స్ ఏమాత్రం అతిక్రమించినా తనకి తెలిసిపోతుందని అన్నాట్ట. ఓ దానికేముందీ!

మేం ఇతరులకు మేలేకాని కీడు ఎప్పుడూ తలపెట్టే రకం కాదుగా. చాలా సులువు అన్నారుట సురేష్, రామసీతా.

"ఆ తర్వాత ఏమైందో ఆర్నెల్లు తిరక్కుండా రామసీత నాకీ కాపురం వద్దు అంటూ పుట్టింటికి ఉడాయించింది. విడాకులిచ్చేస్తానంటున్నాడు సురేష్" అని వెక్కివెక్కి ఏడిచింది సునంద.

ఆ రాత్రి నేనూ వసంతా పక్కపక్కన పడుకుని చాలాసేపు మాట్లాడుకున్నాం. సురేష్, రామసీతా ఎందుకలా అయివుంటారని అడిగింది వసంత. "ఇదిగో అమ్మాయ్. నేను వాళ్లతో ఒక్కసారి కూడా ఈ విషయం మాట్లాడలేదు కదా. ఎందుకలా నాచేత తప్పులు మాట్లాడించాలని రెచ్చగొడతావు" అన్నాను.

"నీకు ఆమాత్రం తెలివి వుందనుకున్నానోయ్ ఫిలాసఫీ డాక్టరూ."

"నన్ను అనవసరంగా పొగడ్తలతో ఉబ్బేయకు, నీకు పుణ్యముంటుంది. నేనసలే ఉబ్బు తింగణ్ని."

"గొప్పే" మూతి ముడుచుకుంది ఓ నిమిషం. మళ్లీ నావేపు తిరిగి "కొంచెం కూడా చెప్పవా" అంది గారంగా.

"చెప్తా" అని ఆమెని నా దగ్గరకులాక్కుని "నువ్వు లోకంలో కెల్లా గొప్పదానివి. ఎందుకంటే నా పెళ్లానివి. నన్ను మనిషిని చేశావు కనుక నువ్వు దేవతవి. నాకు అన్నంలో ప్రేమ కలిపి తినిపించావు కనుక నా శరీరం సగం నీది. నీతో ఏం మాట్లాడినా వింటావు కనుక హేళనగా నవ్వవు కనుక నీ దగ్గర ఇష్టం వచ్చినట్లు మాట్లాడ్డంలో నా మనస్సు నాకు అర్థం అయ్యింది. అంచేత నువ్వే నా ఫ్రాయిడ్ వి. నువ్విచ్చిన ఓపికతోనే నేను రీసెర్చి చేశాను కనుక నా డాక్ట రేట్లలో ఒకటి నీది"అని ఆమె బుగ్గ కొరికాను. అంతదాకా సురేష్ సమస్య గురించి చెప్పబోతు న్నానని, ఇదంతా దానికి ఉపోద్ఘాతమనీ ఆశతో వుందేమో, నేను ఆపని ఏమాత్రం చేయనని తేలి పోవడంతో కోపంవచ్చి నన్ను తనకి దూరంగా తోసెయ్యాలని విశ్వప్రయత్నం చేసింది వసం త. ఆప్రయత్నం విఫలమై నాగుండెలకు తల ఆనించి నిద్రపోయింది. నేనూ కొంతసేపయ్యాక నిద్రపోయాను.

ఈ తర్వాత కొన్నాళ్లకి సురేష్ నాకు రాజమండ్రి రైలు స్టేషన్ లో కనపడ్డాడు. మాసిన గెడ్డం వాడూను. ఏరా ఏమిటీ గొడవ? అన్నాను. వాడు నన్ను ఒక్కసారి ఎవరు అన్నట్లు చూసి, వెంటనే మెడ పైకెత్తి ప్రజావాహినికి విప్లవ సందేశం ఇస్తున్న ప్రజాకవి ఫోజులో నిలబడి ఆకాశం కేసి చూస్తూ రామసీతని ఇరవై నిమిషాలు తిట్టాడు ఏకబిగిని. అదో మహా ప్రవాహం. రామసీత మొగుణ్నీ పిల్లలనీ పూర్తిగా నిర్లక్ష్యం చేసిందట. ఏకోశానా ఆడతనం లేదట. అంత చదువుకున్నా అవగాహన లేదుట. ఇలా నిర్విరామంగా మాట్లాడాడు. అసలు ఆడవాళ్లని చెడగొట్టేది చదువేరా అన్నయ్ అన్నాడు.

"ఛీఛీ .. చదువేం చేసింది? కాలేజీ చదువుల్లో అమ్మాయిలకి మొగుణ్ని ప్రేమించకు, పిల్లల్ని ప్రేమించకు అని చెప్పరుగా" అన్నాను.

"చెప్పరనుకో. ప్రేమించాలని చెప్తారా పోనీ?" సూటి ప్రశ్నవేశాడు. "పొగరు, గర్వం పెరిగిపోతాయి ఆడాళ్ళకి డిగ్రీలొచ్చేసరికి" అన్నాడు.

ఉడుకుమోత్తనం!

నేను నవ్వేశాను వాడి ఉద్రేకం తగ్గించాలని. "నీకు నవ్వుతాలుగానే ఉంటుంది. వదిన కాలేజీల్లో చదువుకుంటే నీకు తెలిసేది."

"ఓరి పిచ్చి సన్నాసి ... చదువుకి మనుషుల తత్వం మార్చేసే శక్తేవుంటే ఈపాటికి ప్రపంచం అంతా స్వర్గం అయివుండేదిరా. అది అసలు సమస్య కానేకాదు. మనిషి ఎదిగేది అనుభవం వల్ల. అనుభవానికి విలువలు కట్టడానికీ, దాన్ని వాడుకోడానికీ చదువులూ, ఈ శాస్త్రాలు పనికొస్తాయి. ఇంతకీ రామసీత లోపం ఏమిటి?"

"భూషయ్య తాత మాకు లక్ష రూపాయలిస్తానన్నాడు కదా. అంతదాకా ఏ గొడవలేదు మాకు. ఆయన మాకు డబ్బివ్వడానికి ఓ షరతు పెట్టాడు. మేం ఎవర్నీ చాటుగా నిందించకూడదనీ" రైలుకూత వేయడం గమనించి ఆపేశాడు సురేష్.

"తాతయ్య ఆ షరతు పెడితే మీకేమైంది?" రైలు కదుల్తోంది. సురేష్ పరుగెత్తికెళ్లి తన పెట్టె, సంచీ తెచ్చుకొచ్చి-

"ఏం అవాలి? మాకు మాట్లాడుకోడానికి ఒక్కమాట మిగల్లేదు. మూడు రోజులు మూగివాళ్లలా గడిపాం ఆ తర్వాత-"కదుల్తున్న రైలు ఎక్కేశాడు "తర్వాత చెప్తాలే" అని వాడంటుంటే రైలు వెళ్లిపోయింది.

నేను అలా వుండిపోయాను.

(ఉదయం; వీక్లీ – 12-10-1990)

★